

oktatás fiskális, az oktatás állami megtérülése is igen alacsony értékekkel rendelkezik, ráadásul a másik két rátától mindenképpen elmaradó értékekkel bírnak. Az alacsony fiskális megtérülés egyrészt azt mutatja, hogy az oktatás társadalmi és állami költség szerkezetében jelentős arányt képvisel az állam közvetlen költségeinek a nagysága, másrészt a szakiskolai képzéssel rendelkezőknek igen alacsony az általános iskolai végzettséggel rendelkezőkhöz viszonyított bruttó kereseti többletét terhelő adótöbblet aránya, ami az állam számára a vizsgált humántőke-beruházáshoz társítható bevételt jelenti. A szakiskolai képzésűek adótöbblete lényegesen hosszabb idő alatt éri el az állam ezen oktatási programokra fordított kiadásait a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőkhöz viszonyítva.

A szakiskolai szakképzés nagymértékű jelentősége mellett,²² monetárisan relatíve alacsony társadalmi megtérüléssel jellemezhető, amelynek oka, mint említettük elsősorban a szakképzés megszerzéséhez társuló alacsony kereseti többletben rejlik. Az a jelenség, hogy a munkapiac a szakiskolai képzésűeket az általános iskolai végzettséghez viszonyítva, az egyén életpályájának korai szakaszában időnként elmaradó, majd a későbbi életében alig meghaladó keresettel jutalmazta, további vizsgálatot igényel. Hasonlóan kutatásra érdemes, annak a felvetésnek a vizsgálata, hogy a fekete- illetve szürkegazdaságban foglalkoztatottak jelentős aránya tolja-e lefele a szakiskolai végzettség munkapiaci keresetét, vagy egyéb olyan tényezők fejtik ki hatásukat, mint pl. az általános készségek hiánya, a technológiai fejlődéssel lépést nem tartó szakképzés nem megfelelő színvonala, alacsony mobilitási hajlandóság, amelyek rendre akadályozhatják a munkaerő-piaci érvényesülést.

T. Kiss Judit

Sportoló egyetemisták A sport helye és szerepe a debreceni egyetemisták életében

Bourdieu¹ szerint a sportszociológiának mint tudománynak több szempontból is nehézségekkel kell megküzdenie: egyaránt lenézett tudományág a sportolók és a szociológusok körében is. A sportolók nagyon jól ismerik a sport gyakorlati oldalát, viszont nem tudnak tudományos minőségben beszélni róla, a szociológusok között vannak, akik gyakorlati oldalról nem ismerik a sportot, viszont tudnak beszélni róla, mint társadalmi alrendszer-ről, de nem hajlandók rá.

A „Campus-lét”² kutatás céljával tűzte ki a hallgatók csoportjainak, közösségeinek feltekerkezését a Debreceni Egyetemen. Ezek közül az egyik legfontosabb és legnépesebb csoport a sportolóké, melyek között egyaránt találhatunk versenysportoló csapatokat és szabadidős tevékenységként közösen sportoló csoportokat is. Éppen ezért a kutatás ki-

22 Az oktatási és a szakképzési rendszer jelentős szerepet tölt be egy ország gazdasági és társadalmi fejlődésében. Az Európai Tanács lisszaboni konferenciáján is elismerte az oktatásnak a gazdasági és a társadalompolitikák szerves részeként betöltött fontos szerepét. Az Európai Tanács stratégiai célként tűzte az Európai Unió elé, hogy a világ legdinamikusabban fejlődő tudásalapú gazdaságává váljon, amelyben a kiemelkedő minőségű szakképzés fejlesztése az említett stratégia kritikus és szerves részének tekinthető. (Európai Bizottság, 2002: Koppenhágai Nyilatkozat. A szakképzésért és szakoktatásért felelős európai miniszterek, valamint az Európai Bizottság Nyilatkozata, a szakképzés és szakoktatás terén folyó kiemelt európai együttműködésről. Koppenhága, 2002.)

1 Bourdieu, P. (2002) *Javaslat a sportszociológia programjára. Korall*. No. 7–8. pp. 5–14. Forrás: <http://epa.oszk.hu/00400/00414/00005/pdf/01bourdieu.pdf>, utolsó látogatás: 2010. 11. 13.

2 „Campus-lét” a Debreceni Egyetemen. Csoportok, csoporthatárok, csoportkultúrák OTKA K 81858 számú kutatás. A hároméves kutatás 2010 februárjában kezdődött. Kutatás vezető: Szabó Ildikó.

tűzött céljaihoz híven elengedhetetlennek tartjuk az egyetemi sportélet legfontosabb jellemzőinek és azoknak a tényezőknek a bemutatását, amik hatással vannak arra, hogy egy hallgató jár-e sportkörre vagy sem.

Jelen dolgozat célja, hogy a társadalomtudományok fogalmi készlete segítségével felvázolja, hogy (1) mik a (debreceni egyetemi) sport legfontosabb társadalmi funkciói; (2) milyen szerepet tölt be a sport azoknak a debreceni mesterszakos hallgatóknak az életében, akik hamarosan a következő értelmiségi nemzedéket alkotják, illetve, hogy (3) milyen tényezők vannak hatással arra, hogy egy hallgató jár-e sportkörre vagy sem.

A kutatáshoz a CHERD (Felsőoktatás Kutató és Fejlesztő Központ) TERD³ kutatásának kérdőíves felméréséből származó adatbázist használtam fel (N=456).⁴

A kérdőíves vizsgálat adatai mellett a debreceni egyetemi sportéletről elérhető dokumentumokra és azokra az információkra is támaszkodtam, amelyeket a Sportigazgatóság vezetőjével, Nagy Ágostonnal készített interjúban nyertem.

A sport társadalmi szerepe

Huizingától kezdve az Európai Sport Charta létrejöttéig nagyon sokféle definíciót fogalmaztak meg a sport lényegének megragadására. Mint ahogy a társadalom egésze is időről időre megújul, úgy ennek alrendszereként a sport is: bizonyos elemek eltűnnek, mások hangsúlyosabbá válnak benne. Ma már a sport nem egyszerűen a szabadidő eltöltésének egy (aktív) formája, hanem az életmód részeként, vagy éppen a profi sportolók esetében kereső tevékenységként hatással van a társadalmi státusra. Így a sportolás vagy éppen hiánya, formája, helyszíne, bizonyos esetekben egyenlősítő vagy éppen egyenlőtlenségeket újratermelő hatása befolyásolja az egyén társadalomban elfoglalt pozícióját, ennek következtében az egész társadalmi struktúrát.

Az utóbbi időben inkább a sport egészségmegőrző és rekreációs – wellness, fitness – funkciója került előtérbe a sport lényegének megfogalmazásakor is, azonban egyre hangsúlyosabb a versenysport és tömeg-/szabadidő-/rekreációs sport, illetve a „sport for all” koncepció között meghúzódó törésvonal.⁵ Kutatásom során a sport legtágabban használt értelmezését használtam annak definiálására, hogy kit tekintek sportolónak a Debreceni Egyetemen, és az európai Sport for All Charter meghatározásából indultam ki. Ennek megfelelően minden olyan fizikai aktivitást sportnak tekintettem, amit a mentális és fizikai állapot, valamint társas kapcsolatok javítása céljából űznek,⁶ annyi különbséggel, hogy ennek csak a szervezett formáját vizsgáltam meg, mivel ez alapvető jelentőséggel bír a sportolók csoportjának vizsgálatakor. Elemzésem során azokat tekintettem sportolónak, akik tanulmányaik során jártak sportkörre vagy edzőterembe.

Napjainkban jellemzően a sport legfontosabb funkcióit négy csoportba rendezhetjük: (1) egészségvédő, megőrző, rekreációs funkció,⁷ (2) kulturális, értékteremtő, erkölcsi

3 OTKA T-69160 TERD (A harmadfokú képzés szerepe a regionális átalakulásban) kutatás, 2007–2010. Kutatásvezető: Kozma Tamás.

4 A kérdőívet MA/MSc hallgatók töltötték ki 2010 tavaszán.

5 Szabó, Á. (2009) *A (szabadidő)sport alapfogalmi és kutatott területei*. 115. sz. műhelytanulmány. Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem, Vállalatgazdaságtan Intézet. <http://edok.lib.uni-corvinus.hu/318/1/Szabo115.pdf>, 2010. 11. 13.

6 Dóczy, T. (2008) A sportturizmus, mint szabadidős tevékenység társadalmi összetevői. In: Földesiné-Gál & Dóczy (eds) *Társadalmi riport a sportról*. Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, pp. 91–124.

7 Pikó Bettina & Keresztes Noémi (2007) *Sport, lélek, egészség*. Budapest, Akadémiai Kiadó.

funkció,⁸ (3) diplomáciai, gazdasági és infrastrukturális funkció,⁹ (4) közösségteremtő és társas funkció.¹⁰

Elméleti háttér és hipotézisek

Kutatásom elméleti háttére Bourdieu tőkeelméletéhez kapcsolódik. Bourdieu¹¹ szerint a gazdasági és kulturális tőke birtoklása határozza meg, hogy mely társadalmi rétegek hogyan töltik a szabadidejüket. Tehát, aki rendelkezik megfelelő anyagi és kulturális tőkével, megragadhat olyan „potenciális alkalmakat”, amik elvileg mindenki számára elérhetők, de valójában csak azok élhetnek ezekkel a lehetőségekkel, akik rendelkeznek az elsajátításukhoz szükséges eszközökkel. Véleménye szerint a sportolási szokásokat, módokat, gyakoriságokat az adott osztály életmódja, habitusa határozza meg. Az ízlés és habitus szerint az egyes társadalmi osztályok eltérő mértékben és módon sportolnak,¹² s ezt leginkább az egyén gazdasági, kulturális és kapcsolati tőkéje befolyásolja.¹³ A korábbi kutatások azt mutatták, hogy a nők, az alacsonyabb iskolai végzettségű, a rosszabb anyagi körülmények között élő¹⁴ és vidéki fiatalok¹⁵ kevesebbet sportolnak. Kutatásomban fontosnak tartottam megnézni, hogy a nemek közötti törésvonal az egyetemisták között is jelen van-e, továbbá az anyagi helyzet mint gazdasági tőke, és a vizsgálati populáció speciális volta miatt (egyetemisták) a szülők iskolai végzettségének mint kulturális tőke hatását a sportolás gyakoriságára. Az *Iffúság 2008* vizsgálat eredményei szerint 2004 óta jelentős növekedés tapasztalható a megyei jogú városokban élő fiatalok rendszeres sportolását tekintve, ezért úgy gondoltam, érdemes megvizsgálni, hogy a település típusa, ahonnan a hallgatók érkeznek hatással van-e arra, hogy az egyetemen sportolnak-e. Arra is kíváncsi voltam, hogy a barátok száma mint kapcsolati tőke rendelkezik-e befolyásoló erővel. Ezek alapján a következő hipotéziseket fogalmaztam meg a debreceni egyetemisták sporthoz való viszonyával és a sport társadalmi kapcsolatrendszerre gyakorolt hatásával kapcsolatban.

- 1) A férfi és női hallgatók között különbség van abban a tekintetben, hogy milyen arányban sportolnak.
- 2) Az egyetemisták sporthoz való viszonyát befolyásolja családjuk társadalmi és kulturális helyzete.
- 3) A hallgatók állandó lakóhelye hatással van arra, hogy az egyetemen sportolnak-e vagy sem.
- 4) Azoknak a hallgatóknak, akik valamilyen formában sportolnak, több barátjuk van, mint azoknak, akik nem sportolnak.

8 Gombocz, J. (2010) *Sport és nevelés*. Keszthely, Balaton Akadémiai Kiadó.

9 Laki, L., Nyerges, M. & Pethő, R. (1995) Versenysportunk a kihívások tükrében. In: Dr. Fóti Péter (ed) *Bevezetés a sportszociológiába II*. Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, pp. 48–68.

10 Biróné Nagy, E. (2004) *Sportpedagógia*, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó.

11 Bourdieu, P. (2008) *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése*, Budapest, General Press Kiadó.

12 Bourdieu, P. (1991) Sport and Social Class. In: Mukerji, C. & Schudson, M. (eds) *Rethinking Popular Culture. Contemporary Perspectives in Cultural Studies*. Berkely, Los Angeles, London, University of California Press, pp. 357–397.

13 Featherstone, M. (1987) Leisure, symbolic power and the life course. In: Horne, J., Jary, D. & Tomlinson A. (ed) *Sport, Leisure and Social Relations*. London and New York, Routledge & Kegan Paul, pp. 113–198.

14 Szabó Andrea & Bauer Béla (2009) *Iffúság 2008. Gyorsjelentés*. Budapest, Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet.

15 Laki, L. & Nyerges, M. (2001) Sportolási szokások az ezredfordulón a fiatalok körében. *Kalokagathia*, No. 1–2. pp. 5–19. Forrás: http://tf.hu/wp-content/uploads/2009/05/2001_1-2.pdf, utolsó látogatás: 2011. 04. 14.

A Debreceni Egyetem sportéletének legfontosabb jellemzői

A Debreceni Egyetem szabályzatának 10. paragrafusa fogalmazza meg a hallgatók testnevelési kötelezettségeit. Eszerint alapképzésben 2 félév, mesterképzésben 1 félév, hagyományos képzésben 4 félév, illetve osztatlan képzésben 3 félév testnevelés teljesítése kötelező a diploma megszerzéséhez. Versenysportolói és egészségügyi igazolással lehet felmentést kapni.¹⁶

Az egyetem sportéletét – a testnevelési órákat, sportrendezvényeket, programokat stb. – a közvetlenül a rektori hivatal irányítása alatt működő Sportigazgatóság szervezi, melynek honlapja folyamatosan tájékoztatja a hallgatókat a sportolási lehetőségekről és kötelezettségeikről. A honlap tájékoztatja az olvasókat a szakosztályokról, csapatokról, versenyekről, eredményekről, az aktuális sportrendezvényekről is, melyekről a Neptun tanulmányi rendszeren keresztül is értesítést kaphatnak. Ezen kívül bemutatja a sportigazgatóság szervezeti működését, az egyetemi intézményrendszerben elfoglalt pozícióját, célkitűzéseit, az edzőket, vezetőket, tanárokat stb.

Az egyetemen 2007 óta folyik az életminőségi program, melynek célja egybeesik a Sportigazgatóság célkitűzéseivel. A program rövid távon célként fogalmazza meg a hallgatók heti egy tanórai és egy tanórán kívüli sportfoglalkozásainak megszervezését, illetve hosszú távon a hallgatók egészségi- és fizikai állapotának javítását. Tudásszinttől függően az alapoktól a versenyre való felkészítésig folyik a tanítás. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a rendszeres sportolás jó hatással van a hallgatók tanulmányi eredményeire, a közösen végzett munka közelebb hozza egymáshoz a diákokat.¹⁷

Az egyetem versenysportjáért az 1919 óta működő DEAC – a Debreceni Egyetem Atlétika Club –felel. 22 szakosztály működését felügyeli.¹⁸

A Sportigazgatóság olyan rendezvényeket és programokat szervez, amelyeken a hallgatók együtt élhetik át a sportolás által szereshető élményeket. Ezek közül ki kell emelnem az egyetemi úszónapot, a futónapot, a Buzánszky Labdarúgó Kupát, a túrákat, a kirándulásokat, a sítáborokat és még sorolhatnánk. A városban működő sportcentrumokkal, edzőtermekkel is felvették a kapcsolatot, így szinte minden sportágat ki lehet próbálni: ha az egyetemen nincs rá lehetőség, akkor a Sportigazgatóság olyan helyszínrre tudja irányítani az érdeklődőt, ahol kipróbálhatja az adott sportágat.

A kutatás eredményei

Az egyetemisták kétharmada sportol valamilyen formában (az egyetemen vagy az egyetemen kívül), egyharmaduk pedig nem (1. ábra).

A nem és sportolási hajlandóság kapcsolata

Az első kutatási feltételezésem az volt, hogy különbség van az egyetemisták között is a férfiak és nők között sportolási szokásaikat tekintve. A feltételezésem bizonyítást nyert,

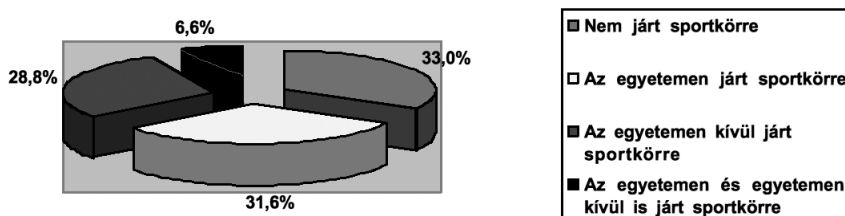
¹⁶ Debreceni Egyetem hallgatói és vizsgaszabályzata. 2010. október 7.: http://www.unideb.hu/portal/sites/default/files/TVSZ_egyutt_a_10_07-i_mod-al_20101025.pdf. utolsó látogatás: 2010. 11. 13

¹⁷ Nagy, Á. (2007) A Debreceni Egyetem életminőségi programjának sportlétesítmény-fejlesztési igényei. *Debreceni Műszaki Közlemények*, No. 2. http://www.mfk.unideb.hu/userdir/dmk/docs/20072/07_2_04.pdf, 2010. 11. 13.

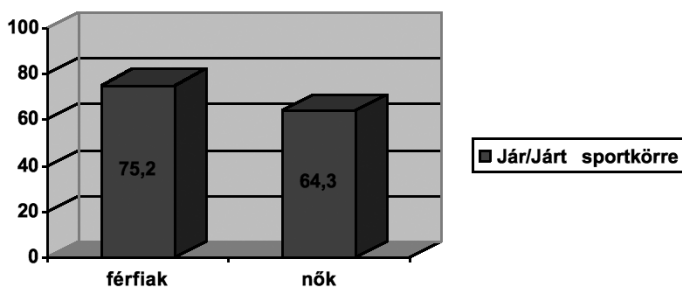
¹⁸ Ezek a következők: asztalitenisz, atlétika, bridzs, a DVSC-DEAC labdarúgó csapata, teremlabdarúgás (futsal), kézilabda, női kosárlabda NB I., férfi kosárlabda NB II., labdarúgás, röplabda, sakk, tájfutás, női teke, férfi teke NB II., női tenisz NB I., férfi tenisz NB II., tollaslabda, túra, úszás, vitorlázás, vívás, aerobic.

mivel szignifikáns ($p=0,03$) különbséget találtam a sportoló és nem sportoló férfiak és nők között. Míg a nőknek csak 64,3%-a, addig a férfiak 75,2%-a válaszolta azt, hogy járt az egyetemen valamilyen sportkörre (2. ábra). Úgy tűnik, annak ellenére, hogy az utóbbi időben jelentősen nőtt a fitness/wellness népszerűsége – jellemzően a nők körében –, a sportolás még mindig inkább a férfiak körében kedveltebb szabadidős tevékenység.

1. ábra: A hallgatók sportolási preferenciái százalékban

2. ábra: Sportolási hajlandóság nemek szerinti bontásban

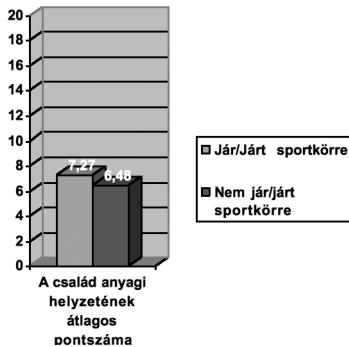
A család jövedelme és a hallgatók sportolása közötti kapcsolat

A család anyagi helyzetének meghatározására egy olyan objektív összetett változót hoztam létre, amely a háztartás technikai felszereltségét, bizonyos javak birtoklását tartalmazza. A kérdések arra vonatkoztak, hogy van-e a család birtokában lakás, nyaraló, családi ház, számítógép, internet előfizetés, hifi torony, klíma, házimozsi, személyautó, plazmatévé. Ha a válaszadó igennel felelt egy kérdésre, akkor egy pontot kapott, ha a kérdezett javak közül kettő volt a birtokukban, akkor két pontot, ha három, akkor hármat, és így tovább. Így a megszerezhető maximális pontszám 20 lehetett. Mindenki az egyes kérdésekre adott válaszok összege alapján kapott egy pontszámot. Azt néztem meg, hogy a pontszámok átlaga hogyan alakul a sportkörre járók és nem járók körében. Az ANOVA-teszt lefuttatása után azt az eredményt kaptam, hogy nem túl nagy, de szignifikáns ($p=0,019$) különbség van a sportkörre járók és nem járók családjának anyagi helyzete között. Az előbbieket esetében az átlagos pontszám 7,27, az utóbbiaknál pedig 6,48 (3. ábra). Sportkörre tehát nagyobb arányban járnak azok a hallgatók, akiknek a családjuk jobban felszerelt háztartásokban él. Ugyanakkor látható, hogy ez a különbség még az egy pontot sem éri el. Ezért egyet kell értenem Fábri Istvánnal abban, hogy az egyetem „jelentős mértékben nivellálja

a hallgatók között meglévő egzisztenciális különbségeket a sportolási-tesztelési lehetőségek tekintetében (is)”¹⁹. Emellett figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy az egyetemistáknak csupán csekély részét teszik ki a leghátrányosabb helyzetű hallgatók. Mindazonáltal kijelenthetem, hogy a második hipotézisem is bizonyítást nyert: az egyetemisták sporthoz való viszonyát, ha kis mértékben is, de befolyásolja családjuk társadalmi és kulturális helyzete.

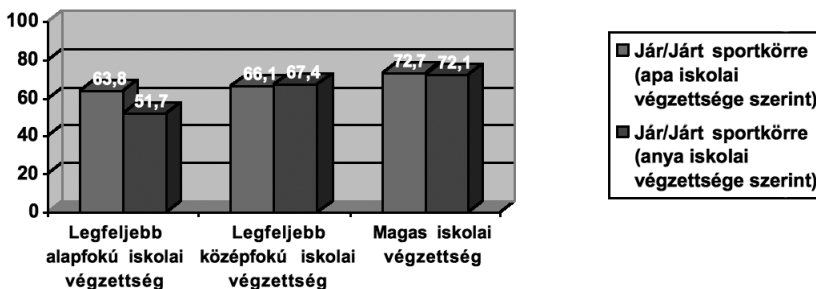
3. ábra: A család anyagi hátterének átlagpontszáma a sportoló és nem sportoló hallgatók körében

A szülők iskolai végzettségének hatása a gyermek sportolási szokásaira

A szülők iskolai végzettségének hatását vizsgálva igen érdekes tendenciák rajzolódtak ki. Az apa iskolai végzettségét tekintve nem találtam szignifikáns kapcsolatot. A diagramból jól látszik, hogy minél magasabb az apa iskola végzettsége, annál inkább sportolnak gyermekeik. Míg a legfeljebb alapfokú iskolai végzettségű apák gyermekei közül 63,8% azoknak az aránya, akik sportolnak, addig a legfeljebb középfokú végzettségű apák gyermekeinek 66,1%-a, a magas iskolai végzettségűek gyermekeinek pedig már a 72,7%-a sportol.

4. ábra: A sportolók és nem sportolók aránya az apák és az anyák iskolai végzettségeinek csoportjaiban, százalékban

Az anyák iskolai végzettsége és a gyermek sportolási hajlandósága között viszont szignifikáns ($p=0,014$) kapcsolatot találtam. Itt is érvényesül az apák esetében már említett ten-

19 Fábri, I. (2002) A sport, mint a fiatal korosztályok életmódjának meghatározó eleme. In: Bauer, B., Szabó, A. & Laki, L. (eds) *Ifjúság 2000 Tanulmányok I.*, Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, pp. 159–171.

dencia, csakhogy az egyes iskolázottsági szintek között markánsabbak a különbségek. A legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkező anyák gyermekeinek 51,7%-a sportol valamilyen formában (ami több mint 12%-kal kevesebb, mint amilyen arányban az ugyanilyen végzettségű apák gyermekei sportolnak), a legfeljebb középfokú végzettséggel rendelkezőknél 67,4%, míg a magas iskolai végzettséggel rendelkezők esetében 72,1% ez az arány. Ez utóbbi két eset szinte teljes mértékben megegyezik az apáknál megfigyelt adatokkal.

Pusztai Gabriella²⁰ szerint az iskolai sikerrel foglalkozó szakirodalomban az anya a domináns családi szereplő abban, hogy a gyermeke milyen eredményeket ér el a tanulásban. Hasonló eredményekre jutottak Sewell and Shah,²¹ Stevenson²² és Baker,²³ Róbert,²⁴ Lannert,²⁵ Vargáné Pók²⁶ stb.

Ezen elemzés eredményeimből is az a kép rajzolódik ki, hogy az iskolán kívüli különböző szabadidő eltöltési formákra, így a sportolásra vagy ennek hiányára az anyának nagyobb befolyása van, mint az apának. Ennek hátterében az játszhat szerepet, hogy a családban a gyermek nevelésével, így a szabadidő felügyeletével is még mindig az anyák foglalkoznak a leginkább. Tehát az anya olyan mintát nyújt a gyerek számára, amit a gyerekek is átvesznek: ha az anya számára fontos a sport, akkor a gyermekét is ösztönözni fogja erre, viszont, ha az anya életében nem játszik vagy nem játszhat szerepet a sport, akkor a gyermekei számára sem fog. Ugyanis az alacsony kulturális tőkével rendelkező, alacsony iskolázottságú anyák számára korlátozottak a lehetőségek a rendszeres testmozgásra, kevesebb a szabadidejük is, ezért kevésbé válhat életük részévé a sport, s ezt örökölték át a gyermekeik felé is. Tehát a harmadik feltételezésem részben igazolódott. Bizonyosodott, hogy a magasabb társadalmi státusszal – így a magasabb iskolai végzettséggel – rendelkezők számára nagyobbak a lehetőségek, és az igényeik is az egészségtudatosabb életmódra, s ennek részeként a rendszeres testedzésre.

A településtípus hatása a hallgatók sportolási szokásaira

Eredményeim azt mutatják, hogy minél nagyobb az a település, ahonnan származnak a hallgatók, annál nagyobb azok aránya, akik a Debreceni Egyetemen is sportolnak. Ez meg-

20 Pusztai, G. (2008) *A társadalmi tőke és az iskola*. Budapest, Új Mandátum Kiadó.

21 Sewell, W. H. & Shah, V. P. (1968) Social Class, Parental Encouragement, and Educational Aspirations. *American Journal of Sociology*, Vol. 73. No. 5. pp. 559–572. Forrás: <http://www.jstor.org/pss/2775558>, utolsó látogatás: 2011. 07. 18.

22 Stevenson, D. L. & Baker, D. P. (1987) The Family-School Relation and the Child's School Performance. *Child Development*, Vol. 58. No. 5. Special Issue on Schools and Development, pp. 1348–1357. Forrás: <http://www.jstor.org/pss/1130626>, utolsó látogatás: 2011. 07. 18.

23 Baker, D. P. & Stevenson, D. L. (1986) Mothers' Strategies for Children's School Achievement: Managing the Transition to High School. *Sociology of Education*, Vol. 59. No. 3. pp. 156–166. Forrás: <http://www.jstor.org/pss/2112340>, utolsó látogatás: 2011. 07. 18.

24 Róbert, P. (2004) Iskolai teljesítmény és társadalmi háttér nemzetközi összehasonlításban. In: Kolosi, T., Tóth, I. Gy. & Vukovich Gy. (eds) *Társadalmi riport*. Budapest, TÁRKI, pp. 193–205. Forrás: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a798.pdf>, utolsó látogatás: 2011. 07. 18.

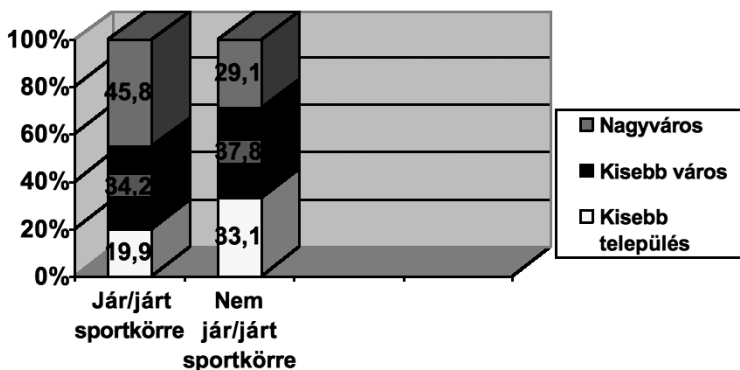
25 Lannert, J. (2004) *Pályaválasztási aspirációk (A 13 és 17 évesek továbbtanulási aspirációi mögött munkáló tényezők három kistérségben)*. Szociológia Doktori Program, PhD. értekezés. Budapest, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem. Forrás: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/86/1/lannert_judit.pdf, utolsó látogatás: 2011. 07. 18.

26 Vargáné Pók, K. (2005) A csoportos mobilitás göröngyös útja. *Új Pedagógiai Szemle*, No. 12. Forrás: <http://www.ofi.hu/tudastar/csoportos-mobilitas>, utolsó látogatás: 2011. 07. 18.

felel az *Ifjúság 2000*,²⁷ *2004*²⁸ és *2008*²⁹ kutatások eredményeiben olvasható trendeknek, illetve Laki & Nyerges³⁰ szerzőpáros kutatási eredményeivel. Ennek megfelelően negyedik hipotézisem bizonyítást nyert, mivel szignifikáns ($p=0,001$) kapcsolatot találtunk az állandó lakhely településtípusa és a sportolási hajlandóság között.

5. ábra: A sportkörre járó hallgatók megoszlása településtípusonként, százalékban

A hallgatók baráti kapcsolatrendszere a sportolók és nem sportolók körében

Utolsó feltételezésem arra vonatkozott, hogy befolyásolja-e a barátkozások iránti nyitottságot a sportolás. A legjobb barátok számát több szempontból is vizsgálta a kérdőív. A feltett kérdések közül azokat használtam fel, amelyek a mélyebb, személyesebb kapcsolatokra kérdeztek rá. Annak a feltételezésnek a megvizsgálásához, hogy vajon a sportolás és a baráti kapcsolatrendszer között vannak-e összefüggések, azokat a változókat használtam fel, melyek a barátok számára kérdeztek rá az alábbi öt szituációban:

- tanulmányokkal kapcsolatos problémák;
- magánéleti problémák;
- rendszeresen együtt töltött szabadidő;
- jövőre vonatkozó tervek megbeszélése;
- betegség esetén meglátogatták/felhívták-e.

Kutatási feltételezésem szerint annak, aki sportol valamilyen formában, több barátja van, mint annak, aki nem. A barátság minden vizsgált dimenziójában a barátok átlaga nagyobb volt a sportolók körében, mint a nem sportolóknál. Az értékeket az 1. táblázat tartalmazza.

Az átlagok közötti különbségek szignifikanciáját kétmintás t-próbával szerettem volna megvizsgálni, de mivel a Kolmogorov-Smirnov teszt szignifikáns eredményt mutatott, így az ennek megfelelő nem paraméteres próbát – a Mann-Whitney-Wilcoxon tesztet – alkalmaztam. A próba lefuttatása után azt kaptam, hogy nincs szignifikáns különbség ($p=0,66$) a barátok számában a sportolók és nem sportolók között a tanulmányokkal kapcsolatos

27 Fábri, I. (2002) A sport, mint a fiatal korosztályok életmódjának meghatározó eleme. In: Bauer, B., Szabó, A. & Laki, L. (eds) *Ifjúság 2000 Tanulmányok I.*, Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, pp. 159–171.

28 Bauer, B. & Szabó, A. (2005) *Ifjúság 2004. Gyorsjelentés*, Budapest, Mobilitás Ifjúságkutató Iroda.

29 Szabó Andrea & Bauer Béla (2009) *Ifjúság 2008. Gyorsjelentés*, Budapest, Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet.

30 Laki, L. & Nyerges, M. (2001) Sportolási szokások az ezredfordulón a fiatalok körében. *Kalokagathia*, No. 1–2. pp. 5–19. Forrás: http://tf.hu/wp-content/uploads/2009/05/2001_1-2.pdf, utolsó látogatás: 2011. 04. 14.

problémák esetében. Ennek magyarázata valószínűleg az, hogy a tanulmányokkal kapcsolatos problémákat a hallgatók leginkább a csoporttársakkal beszélnek meg, akik nem biztos, hogy barátoknak tekinthetők, a szabadidőben – így sportolás közben – pedig igyekeznek nem a tanulmányi problémákra koncentrálni.

1. táblázat: Barátok száma sportolási aktivitás szerint

Járt-e sportolni	Barátok száma, akivel megbeszéli a tanulóival kapcsolatos problémáit	Barátok száma, akivel megbeszéli magánéleti problémáit	Barátok száma, akivel rendszeresen együtt tölti a szabadidejét	Barátok száma, akivel meg tudja beszélni a jövőre vonatkozó terveit	Barátok száma, aki betegség esetén meglátogatná vagy telefonon keresné
Nem járt	4,46	2,32	2,97	2,97	2,56
Járt	4,74	2,83	3,83	3,56	3,20
Összesen	4,66	2,66	3,53	3,37	3,0

A többi esetben azonban szignifikáns különbség mutatkozott a barátok számát tekintve: a magánéleti problémák ($p=0,03$), a rendszeresen együtt töltött szabadidő ($p=0,005$), a jövőre vonatkozó tervek megbeszélésének ($p=0,024$) és a betegség során látogatás/felkeresés ($p=0,002$) eseteiben. Ezekben a helyzetekben a sportoló egyetemisták jobban számíthatnak barátaikra. Az adatokból és az elvégzett statisztikai próbákból tehát egyértelműen látszik, hogy a sportolásnak van közösség- és kapcsolatteremtő hatása, amelyeket az egyén leginkább a magánéletben, szabadidejében tud hasznosítani. A sportolás révén olyan barátokra lehet szert tenni, akik bármikor, a legnehezebb pillanatokban is rendelkezésre állnak, segítenek megoldani a problémákat.

Összegzés

Kutatásom során kísérletet tettem a Debreceni Egyetem sportéletének és az egyetemisták sportolási szokásainak, jellegzetességeinek feltérképezésére. A kutatási feltételezések vizsgálata során azt az eredményt kaptam, hogy szignifikánsan több férfi hallgató sportol, mint nő. A településtípus és a család anyagi helyzete is hatással van arra, hogy az egyetemisták járnak-e sportkörre vagy sem. A szülők iskolai végzettségével növekszik azok aránya, akik rendszeresen sportolnak, s szignifikáns különbséget találtam az anyák különböző iskolai végzettségű csoportjaiban a gyermek sportolási hajlandóságát tekintve. Tehát összességében a legfontosabb társadalmi státust meghatározó tényezők mindegyike nagy szerepet játszik abban, hogy az egyén sportol-e vagy sem, amiből az következik, hogy azok a társadalmi csoportok, amelyek hátrányos helyzetben vannak a fent említett társadalmi tényezőket illetően, hátrányban vannak a sportolási lehetőségek viszonylatában is. Mindez alátámasztja Bourdieu elméletét, mely szerint a sportolás gyakorisága, módja, tartalma stb. eltérő a különböző társadalmi csoportokban.

A sport közösségteremtő hatását a sportolók és nem sportolók barátainak számával próbáltam megragadni. A vizsgálat során azt az eredményt kaptam, hogy a sportoló egyetemistáknak szignifikánsan több barátjuk van, mint a nem sportolóknak. Ezzel bizonyítottam, hogy a sportnak van közösségteremtő hatása társas jellegének köszönhetően, a közös tevékenység, erőfeszítések során szorosabb és több baráti kapcsolatra tehetünk szert, akikre az élet más területein számíthatunk, ha valamilyen problémánk lenne.

Kovács Klára